
Jeugdbescherming en bijzondere jeugdzorg

Arrest arbitragehof nr. 21/2000 van 23 februari 2000

Voorzitter: dhr. Melchior
Rechters-verslaggevers: dhr. Cerexhe en dhr. Boel

*Gelijkheid en niet-discriminatie –
Jeugdbescherming – Buitengerechtelijke
hulpverlening – Inzage in dossier*

(...)

III. Onderwerp van de bestreden bepaling

Artikel 3 van het Decreet van de Franse Gemeenschap van 6 april 1998 bepaalt:

‘Artikel 11 van het Decreet van 4 maart 1991 van de Franse Gemeenschap inzake hulpverlening aan de jeugd wordt vervangen door de volgende bepaling:

‘Art. 11. De advocaten van de betrokken personen bij artikel 1, 1° tot 5°, kunnen te allen tijde kennis nemen van alle stukken van het dossier van de adviseur of de directeur volgens de door de Regering bepaalde regels behoudens de stukken met de vermelding ‘vertrouwelijk’ die door de gerechtelijke machten aan de adviseur of aan de directeur worden overhandigd.

De betrokkenen kunnen zelf kennis nemen van de stukken die op hen betrekking hebben, met uitsluiting van de medisch-psychologische verslagen en de stukken die ter informatie door de gerechtelijke machten aan de adviseur of aan de directeur worden overhandigd.

Voor het bezorgen van een afschrift van de stukken waarvan de inzage is aangevraagd, wordt een vergoeding van 10 frank per bladzijde gecopieerd document gevraagd. Dit bedrag is gekoppeld aan de spilindex 124,36 op 1 januari 1997 en schommelt overeenkomstig de bepalingen van de Wet van 1 maart 1977 houdende inrichting van een stelsel waarbij sommige uitgaven in de overheidssector aan het indexcijfer van de consumptieprijzen van het Rijk worden gekoppeld. Indien het bedrag van de aldus geïn-

dexeerde vergoeding decimalen bedraagt, wordt het tot de lagere eenheid afgerond.’

(...)

Ten aanzien van het tweede middel

B.6. Het tweede middel is afgeleid uit de schending, door het eerste en tweede aangevochten lid van artikel 3 van het voormelde Decreet van de Franse Gemeenschap van 6 april 1998, van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, gelezen in samenhang met het algemene beginsel van het recht op wapengelijkheid, met de artikelen 6, 8 en 10 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en met artikel 32 van de Grondwet. In de eerste plaats zou een eerste discriminatie worden ingesteld tussen de betrokken personen en hun advocaten wanneer geen enkel aan de directeur of de adviseur van de hulpverlening aan de jeugd overhandigd stuk de vermelding ‘vertrouwelijk’ draagt, enerzijds, en de betrokken personen en hun advocaten wanneer een of meer stukken de vermelding ‘vertrouwelijk’ draagt, anderzijds. Een tweede discriminatie zou overigens worden ingesteld tussen de betrokken personen die de bijstand van een advocaat genieten, enerzijds, en de betrokken personen die een dergelijke bijstand niet genieten, anderzijds.

B.7. Volgens de parlementaire voorbereiding heeft het decreet van de Franse Gemeenschap, waarvan artikel 3 wordt aangevochten, een hoofdzakelijk technisch karakter (*Parl. St.*, Parlement van de Franse Gemeenschap, 1997-1998, nr. 223-8, p. 2). Bij het Decreet van de Franse Gemeenschap van 4 maart 1991 zijn een aantal rechten ingevoerd voor de jongeren en de gezinnen in moeilijkheden die vanwege de directeur of de adviseur van de hulpverlening aan de jeugd hulpverleningsmaatregelen kunnen verkrijgen wanneer een optreden van de jeugdrechtsbank noodzakelijk werd geacht. In datzelfde decreet is uitgegaan van het beginsel van de noodzaak van transparantie bij het optreden van die overheden teneinde de instemming van de betrokken personen te krijgen. De concrete toepassing van dat decreet heeft evenwel tot moeilijkheden geleid, meer bepaald in het kader van de overdracht van informatie betreffende de jongeren en de gezinnen door de gerechtelijke overheden (*ibid.*).

Het aangevochten Decreet van 6 april 1998 heeft tot doel het vertrouwelijk karakter in acht te nemen van de stukken die door de gerechte-

lijke overheden als dusdanig werden gekwalificeerd en aldus de kennisneming ervan enkel voor te behouden aan de directeur of de adviseur, enerzijds, en, voor de medisch-psychologische verslagen, door de kennisneming ervan enkel voor te behouden aan de advocaten van de betrokken personen, anderzijds. Die uitzondering werd gerechtvaardigd door het streven om de directeur of de adviseur van de hulpverlening aan de jeugd informatie te bezorgen op grond waarvan een toestand van gevaar voor jongeren zou kunnen worden vastgesteld, maar ook door de bezorgdheid om de betrokkenen te behoeden voor verontrustende, gevaarlijke of choquerende informatie die bijvoorbeeld verband houdt met eventuele verwaarlozing door de ouders, met gevallen van verkrachting van een kind door één van zijn verwanten, met ernstige verstoringen van psychologische of morele aard (*ibid.*). In dezelfde parlementaire voorbereiding wordt eveneens erop gewezen dat al die maatregelen deel uitmaken van een niet-gerechtigde fase van een optreden ten aanzien van de jongeren en hun gezinnen temmits de directeur of de adviseur optreden nadat de rechtbank uitspraak heeft gedaan over de gevaarstoestand van de minderjarige, dat wil zeggen na het vonnis (*ibid.*, p. 6). Voorts is nog gesteld dat indien de advocaat verklaart dat hij de voorgestelde maatregel niet aanvaardt indien hij niet beschikt over de mogelijkheid om alle stukken van het dossier te raadplegen, het dossier zal worden overhandigd aan de jeugdrechter volgens de bepalingen van het federale recht (*ibid.*).

B.8.1. Uit wat voorafgaat volgt dat, met betrekking tot de eerste aangevoerde discriminatie, het Hof vaststelt dat het aangevoerde verschil in behandeling redelijkerwijze verantwoord is in het licht van de door de decreetgever bepaalde doelstellingen die in B.7 in herinnering zijn gebracht, doelstellingen volgens welke de gerechtelijke overheden van oordeel kunnen zijn dat sommige stukken van een dossier enkel aan de directeur of de adviseur van de hulpverlening aan de jeugd moeten worden overhandigd en zulks vanwege het verontrustend, gevaarlijk of choquerend karakter ervan. Bovendien zijn het de gerechtelijke overheden en niet de aangevochten bepaling van het decreet die bepalen of sommige stukken van een dossier al dan niet de stempel van vertrouwelijkheid krijgen.

B.8.2. Daaruit volgt dat, vanuit dat standpunt, de discriminatie die zou kunnen bestaan ten aanzien van de schending van het beginsel van de wapengelijkheid dat is gewaarborgd bij artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, niet zou kunnen worden aangetoond. Uit de voormelde parlementaire voorbereiding

van het decreet (*supra*, B.7) blijkt overigens dat er geen schending kan zijn van het beginsel van de wapengelijkheid tussen de advocaten en de betrokken personen, enerzijds, en de directeur of de adviseur van de hulpverlening aan de jeugd, anderzijds, vermits het aangevochten decreet is gesitueerd in een niet-jurisdictionele fase van de hulpverlening aan jongeren in moeilijkheden en, indien de jongere of zijn advocaat een voorgestelde maatregel weigeren, het aan de jeugdrechtbank toekomt, op grond van artikel 37 van hetzelfde decreet, de betwistingen te beslechten volgens de procedures die bij de federale wet zijn ingesteld.

B.8.3. Om dezelfde redenen als die welke in B.8.2 zijn aangevoerd en om de nauwkeuriger afgebakende reden dat artikel 32 van de Grondwet de processen-verbaal en de stukken voortvloeiend uit het gerechtelijk vooronderzoek of onderzoek uitdrukkelijk uitsluit van het beginsel van de openbaarheid van bestuur, kan door het aangevochten decreet niet op een discriminerende manier inbreuk worden gemaakt op artikel 32 van de Grondwet.

B.8.4. Tot slot, om dezelfde redenen als die welke in B.8.2 zijn aangevoerd en om de nauwkeuriger afgebakende reden die is afgeleid uit het onderzoek van de in B.7 geciteerde parlementaire voorbereiding, kunnen de maatregelen genomen door het decreet, waarbij in een niet-jurisdictionele fase van de hulpverlening aan de jeugd de mededeling van sommige stukken van het dossier aan de advocaten of aan de betrokken personen wordt beperkt, noodzakelijk worden geacht voor 'de openbare veiligheid [...], de bescherming van de openbare orde en het voorkomen van strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden, of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen' (artikel 8.2 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens) of worden beschouwd als maatregelen 'die in een democratische samenleving nodig zijn in het belang van 's lands veiligheid, de bescherming van de openbare orde en het voorkomen van strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden, de bescherming van de goede naam of de rechten van anderen om de verspreiding van vrouwelijke mededelingen te voorkomen of om het gezag en de onpartijdigheid van de rechterlijke macht te waarborgen' (artikel 10.2 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens).

B.9. Met betrekking tot de tweede aangevoerde discriminatie, namelijk tussen de betrokken personen die een advocaat hebben en diegenen die er geen hebben, herinnert het Hof in de eerste plaats aan het feit dat de aangevochten

bepaling van het decreet betrekking heeft op een niet-jurisdictionele fase van de hulpverlening aan de jeugd die verantwoordt, zoals in B.7 is opgemerkt, dat de directeur of de adviseur van de hulpverlening aan de jeugd met kennis van zaken zouden kunnen optreden zonder evenwel verontrustende, choquerende of gevaarlijke stukken aan de betrokken personen mede te delen. Het Hof stelt vervolgens vast dat de decreetgever redelijkerwijze vermocht van oordeel te zijn dat, in die niet-jurisdictionele fase, de advocaten van de betrokken personen die toegang hebben tot sommige stukken van het dossier, in staat zijn om te oordelen van welke stukken zij de inhoud aan hun cliënt kunnen meedelen, zodat de betrokken personen die geen advocaat hebben zich niet noodzakelijkerwijze in een andere situatie bevinden, wat de toegang tot de stukken betreft, dan de personen die wel een advocaat hebben. Tot slot herinnert het Hof eraan dat alle betrokken personen, ongeacht of zij al dan niet een advocaat hebben, zich steeds tot de jeugdrechtsbank kunnen wenden indien zij van oordeel zijn dat zij een beslissing van de directeur of de adviseur van de hulpverlening aan de jeugd niet kunnen aanvaarden, met name vanwege het feit dat zij geen kennis zouden hebben van alle stukken van het dossier.

B.10. Uit wat voorafgaat volgt dat het tweede middel niet gegrond is.

(volgt: verwerping van het beroep)

Recht en geestelijke gezondheidszorg

1. Studiedag seksuele delinquentie

Op 15 juni 2000 werd door het Centrum voor Daderhulp te Brussel een opmerkelijke studiedag georganiseerd met als thema 'samenwerking vanuit verscheidenheid'. Vier sprekers die werkzaam zijn in de grijze zone tussen justitie en hulpverlening, werden uitgenodigd om vanuit hun specifiek werkveld te reflecteren over éénzelfde casus rond seksuele delinquentie. Achtereenvolgens kwamen mevrouw Pellens van het Parket, mevrouw Lambrechts van de Commissie Voorwaardelijke Invrijheidstelling, de heer Galle van het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling en dokter Baek, psychiater van zowel een residentiële als een ambulante therapeutische forensische equipe aan het woord.

De casus die door de vier sprekers besproken werd, luidt kort samengevat als volgt:

'Valère is 36 jaar, gehuwd en heeft drie kinderen. Hij wordt beschreven als een sociaal goed aangepaste man. Hij zit een gevangenisstraf uit van 5 jaar, waarvan 2 jaar met uitstel voor aanranding van de eerbaarheid met gebruik van geweld op zijn neefje van 12 jaar. Het seksueel misbruik deed zich meermaals voor over een periode van 4 jaar. Er is geen bewijs geleverd van verkrachting. Wel is er sprake van expliciete dwang, dreiging met geweld en gebruik van geweld (slagen). De gezagspositie die Valère had als oom van de jongen wordt als verzwarende factor in rekening gebracht. Valère is recidivist en werd 15 jaar geleden als scoutsleider betrapt met een jongen van 13 terwijl ze mekaar masturbeerden. De rechtbank sprak een deel van de straf met uitstel uit, omdat Valère een attest kon voorleggen waaruit blijkt dat hij reeds op eigen initiatief een therapie begonnen was. Toen hij vernomen had dat er een officiële klacht tegen hem liep, heeft hij zich om opportunistische redenen bij een daderhulpcentrum aangeboden. Valère komt nu in aanmerking voor voorwaardelijke invrijheidstelling en de V.I.-Commissie is belast met zijn dossier.'

De toespraak van de parketmagistraat begon met een verduidelijking van de fundamenteel verschillende uitgangspunten van parket en hulpverlening. Voor de gemiddelde parketmagistraat is het dossier van Valère een redelijk succes alleen al omdat er een redelijke hoeveelheid juridisch relevante handelingen in verricht zijn. Mevrouw Pellens legde vervolgens uit dat een groot gedeelte van de aanmeldingen geseponeerd worden bijvoorbeeld omdat er te weinig aanwijzingen zijn dat er een misdrijf gepleegd is, of omwille van opportunititsredenen of omwille van verjaring van de feiten. Desalniettemin waait er een frisse wind op het Brussels parket: slachtoffers worden mondiger, jongere magistraten hebben een andere visie op de rol van het parket en het besef groeit dat de samenstelling van het juridisch dossier kan verbeteren door een beroep te doen op experts van buitenaf. Meer en meer worden klinische verslagen opgevraagd om de dader beter te kunnen situeren en een eventuele beslissing beter te kunnen oriënteren. Opmerkelijk was tenslotte haar toelichting bij de stelling dat vrijspraak soms veel erger is dan een doorverwijzing naar de hulpverlening.

De tweede spreker, mevrouw Monique Lambrechts van de Commissie Voorwaardelijke Invrijheidstelling, gaf meer uitleg over de vernieuwing van een wetgeving die al 110 jaar oud was. De wijzigingen betreffende de voorwaardelijke invrijheidstelling hebben vooral betrekking op de besluitvormende instanties: vroeger was het de minister die beslissingen nam over voor-